

Lietuvos ekonomikos raida ir perspektyvos

2016 m. rugsėjo 12 d.

Metų pradžioje pasaulio ekonomikos augimas atitiko prognozuotąjį. Išsivysčiusių šalių ūkio plėtra atitiko prognozes, o besivystančių šalių ekonomika augo net daugiau, nei prognozuota. Dėl vykdomos skatinamosios politikos geresnė, nei tikėtasi, padėtis susiklostė Kinijoje, Rusijos ekonomikos būklė blogėjo mažiau, nei buvo numatoma.

Tačiau artimiausių kelerių metų ekonominės raidos perspektyvą gerokai paveikė Jungtinės Karalystės referendumo dėl narystės Europos Sąjungoje rezultatai. Neapibrėžtumas dėl to, kaip ateityje pasikeis Jungtinės Karalystės (JK) ir Europos Sąjungos (ES) šalių ekonominiai ir finansiniai ryšiai ir kaip tai paveiks jų ir viso pasaulio ūkio raidą, jau turi ir dar netrumpą laiką turės poveikį ūkio subjektų pasitikėjimui. Tai slopinamai veiks ekonominį aktyvumą, pirmiausia JK. Poveikis bus juntamas ir kitose šalyse bei regionuose. Manoma, kad didžiausią neigiamą poveikį patirs išsivysčiusių Europos šalių ekonomika, o šios šalys itin svarbios mūsų šalies eksportuotojams. Taigi, tarptautinės ekonominės aplinkos perspektyva vertintina kaip pablogėjusi.

Kol kas Lietuvos eksportuojančiojo sektoriaus būklė geresnė nei pernai. Praėjusiais metais neaugęs, šių metų pirmąjį pusmetį realusis eksportas buvo 4,3 proc. didesnis nei prieš metus. Patyręs nuosmukį ir veiklą labiau ėmęs orientuoti į Vakarų šalis, plečiasi transporto sektorius. Didėja ir apdirbamosios gamybos sektoriaus, neįskaitant naftos perdirbimo, pagaminama produkcija. Be kitų apdirbamosios gamybos šakų, prie sektoriaus augimo prisideda maisto pramonė. 2015 m. antrojoje pusėje ji pradėjo atsitiesti po nuosmukio, patirto, kai Rusija įvedė importo apribojimus. Vis dėlto likusiais šių metų mėnesiais eksportas gali plėtotis ne taip palankiai. Jo plėtrą gali riboti apdirbamoji gamyba, mažiau augsianti dėl vykdomų rekonstrukcijos darbų chemijos pramonėje. Eksportą gali mažinti ir numatomas prastesnis grūdinių kultūrų derlius.

Esama ir kitų veiksnių, kurie pastebimai riboja ir artimiausiu metu ribos ūkio plėtrą. Svarbus iš jų – gerokai mažesnis ES paramos lėšų panaudojimas. Lėšos iš ankstesnės ES finansinės perspektyvos (2007–2013 m.) jau nebenaudojamos, o dabartinės ES finansinės perspektyvos (2014–2020 m.) lėšos kol kas naudojamos negausiai. Šių metų pirmąjį ketvirtį lėšų iš ES fondų, skirtų kapitalui formuoti, gauta 71,9 proc. mažiau nei prieš metus, ir jos turėtų būti labiau naudojamos tik 2017 m. Toks ES paramos fondų lėšų naudojimas mažina statybos darbų apimtį. Padėtį statybų sektoriuje blogina ir tai, kad mažėja investicijų į gyvenamuosius pastatus.

Svarbus šalies ekonominio augimo veiksnys tebėra namų ūkiams palanki padėtis darbo rinkoje. Šiuo metu realusis darbo užmokestis kyla daugiausia nuo ekonomikos atsigavimo pradžios. Tokią jo raidą visų pirma lemia tinkamos kvalifikacijos darbuotojų stygius (kvalifikuotų asmenų nedarbo lygis šiuo metu sudaro tik 6,5 %). Prie darbo užmokesčio augimo gerokai prisideda ir padidintas minimalusis darbo užmokestis – jo didinimas šiemet lemia maždaug ketvirtadalį vidutinio darbo užmokesčio augimo. Nors naujų darbuotojų surasti sunku, vis dėlto bendras užimtųjų skaičius didėja. Visa tai prisideda prie gyventojų pajamų augimo, taigi ir privačiojo vartojimo galimybių gerėjimo.

Prognozuojamu laikotarpiu, t. y. 2016–2017 m., privatusis vartojimas ir toliau bus svarbus ūkio plėtros veiksnys. Padėtis darbo rinkoje leidžia tikėtis, kad darbo pajamos toliau augs, o tai skatins privatųjį vartojimą. Prognozuojama, kad augs ir eksportas. Tiesa, atsižvelgus į numatomą prastesnę tarptautinės ekonominės aplinkos raidą, iš dalies – ir dėl neapibrėžtumo, susijusio su JK referendumo rezultatais, prognozuojamas eksporto 2017 m. rodiklis gerokai mažinamas. JK referendumo sukeltas neapibrėžtumas turės poveikį ir investicijų raidai, taigi 2017 m. investicijų prognozė irgi mažinama. Numatoma, kad neapibrėžtumas, kylantis dėl JK referendumo rezultatų, Lietuvos realiojo BVP augimo tempą šiemet gali sumažinti 0,1, o kitąmet – 0,2 proc. punkto. Dabar numatoma, kad 2016 m. Lietuvos realusis BVP padidės 2,3 proc. (anksčiau prognozuota 2,6 %), o 2017 m. – 2,9 proc. (3,3 %).

Bendrasis kainų lygis kyla nedaug. Pirmųjų septynių šių metų mėnesių bendrasis kainų lygis yra tik 0,5 proc. didesnis nei prieš metus. Kaip ir praėjusiais metais, šiemet jį labiausiai mažina degalų kainos, krintančios dėl to, kad ir pasaulinės naftos kainos šiemet mažėjo. Tebekrinta ir administruojamosios kainos – mažesnės nei prieš metus yra elektros, dujų, šilumos energijos kainos. Kai kurių administruojamųjų kainų mažinimas nebuvo įtrauktas į ankstesnes prognozes, nes sprendimai dėl jų buvo priimti vėliau, iš dalies ir dėl to šių metų infliacijos prognozė yra mažesnė. Kitaip nei paminėtos kainos, paslaugų kainos didėja, nors ir ne tiek daug, kiek anksčiau. Įtakos tokiai jų raidai turi gerokai augantis privatusis vartojimas ir didėjančios darbo sąnaudos. Šiek tiek kyla ir maisto

kainos. Šiomet padidėjo ne tik neapdoroto maisto kainos, kurios ir šiaip gana daug svyruoja, bet ir apdoroto maisto (neįskaitant alkoholinių gėrimų ir tabako) kainos. Tačiau praėjusiais metais, kai maisto pramonė patyrė sunkumų, pastarosios kainos buvo sumažėjusios labiau nei kaimyninėse šalyse Estijoje, Latvijoje ir vidutiniškai euro zonoje. Šiuo metu numatoma, kad likusiais metų mėnesiais bendrasis kainų lygis kils nedaug. Prognozuojama, kad 2016 m. infliacija sudarys 0,7 proc. (anksčiau prognozuota 0,9 %). 2017 m. infliacija turėtų padidėti, nes kol kas manoma, kad pasaulinės energijos žaliavų kainos kitąmet bus didesnės nei šiemet.

Numatoma Lietuvos ekonomikos raida 2016–2017 m.

	2016 m. rugsėjo mėn. prognozė ^a			2016 m. birželio mėn. prognozė		
	2015	2016 ^b	2017 ^b	2015	2016 ^b	2017 ^b
Kainų ir sąnaudų kaita (% , pokytis per metus)						
Vidutinė metinė infliacija, apskaičiuota pagal SVKI	-0,7	0,7	1,8	-0,7	0,9	1,9
BVP defliatorius ^c	0,3	0,8	2,0	0,3	0,9	2,0
Darbo užmokestis	5,4	6,8	5,6	5,1	5,7	5,5
Importo defliatorius ^c	-6,9	-4,0	1,7	-6,9	-4,0	1,5
Eksporto defliatorius ^c	-3,9	-3,6	1,6	-3,9	-3,2	1,4
Ekonominis aktyvumas (palyginamosiomis kainomis; %, pokytis per metus)						
Bendras vidaus produktas ^c	1,6	2,3	2,9	1,6	2,6	3,3
Privačiojo vartojimo išlaidos ^c	4,8	4,3	3,9	4,8	4,3	3,9
Valdžios sektoriaus vartojimo išlaidos ^c	1,9	1,3	1,3	1,9	1,2	1,2
Bendrojo pagrindinio kapitalo sudarymas ^c	10,9	-3,7	6,5	10,9	1,3	7,2
Prekių ir paslaugų eksportas ^c	-0,1	3,3	3,5	-0,1	2,9	4,2
Prekių ir paslaugų importas ^c	6,0	2,3	4,1	6,0	2,9	5,2
Darbo rinka						
Nedarbo lygis (vidutinis metinis; %, palyginti su darbo jėga)	9,1	8,0	7,5	9,1	8,3	7,9
Užimtųjų skaičius ^d (% , pokytis per metus)	1,3	1,5	0,0	1,3	0,7	0,0
Išorės sektorius (% , palyginti su BVP)						
Prekių ir paslaugų balansas	-0,4	0,5	-0,1	-0,2	0,4	-0,3
Einamosios sąskaitos balansas	-1,7	-0,4	-0,8	-1,7	-0,1	-0,6
Einamosios ir kapitalo sąskaitų balansas	1,3	1,3	1,9	1,3	1,9	1,8

^a Makroekonominių rodiklių prognozės parengtos pagal informaciją, paskelbtą iki 2016 m. rugpjūčio 12 d.

^b Prognozė

^c Pašalinus sezono ir darbo dienų skaičiaus įtaką

^d Nacionalinių sąskaitų duomenys; užimtųjų skaičius apibrėžiamas pagal vidaus koncepciją